

KATHARINA'S KEUZE

Hanna Caspian

Katharina's
keuze

Het landgoed 1

Uit het Duits vertaald door Jolanda te Lindert

 oceaan

Katharina's keuze is deel 1 van de serie Het landgoed

Oorspronkelijke titel *Gut Greifenau – Abendglanz*

© 2018 Knaur Verlag, imprint van Droemer Knaur GmbH & Co. KG, München

© 2023 Nederlandse vertaling Jolanda te Lindert / Uitgeverij Oceaan

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp bij Barbara

Omslagbeeld © Drunaa / Trevillion Images

Foto auteur © Traumstoff

NUR 302

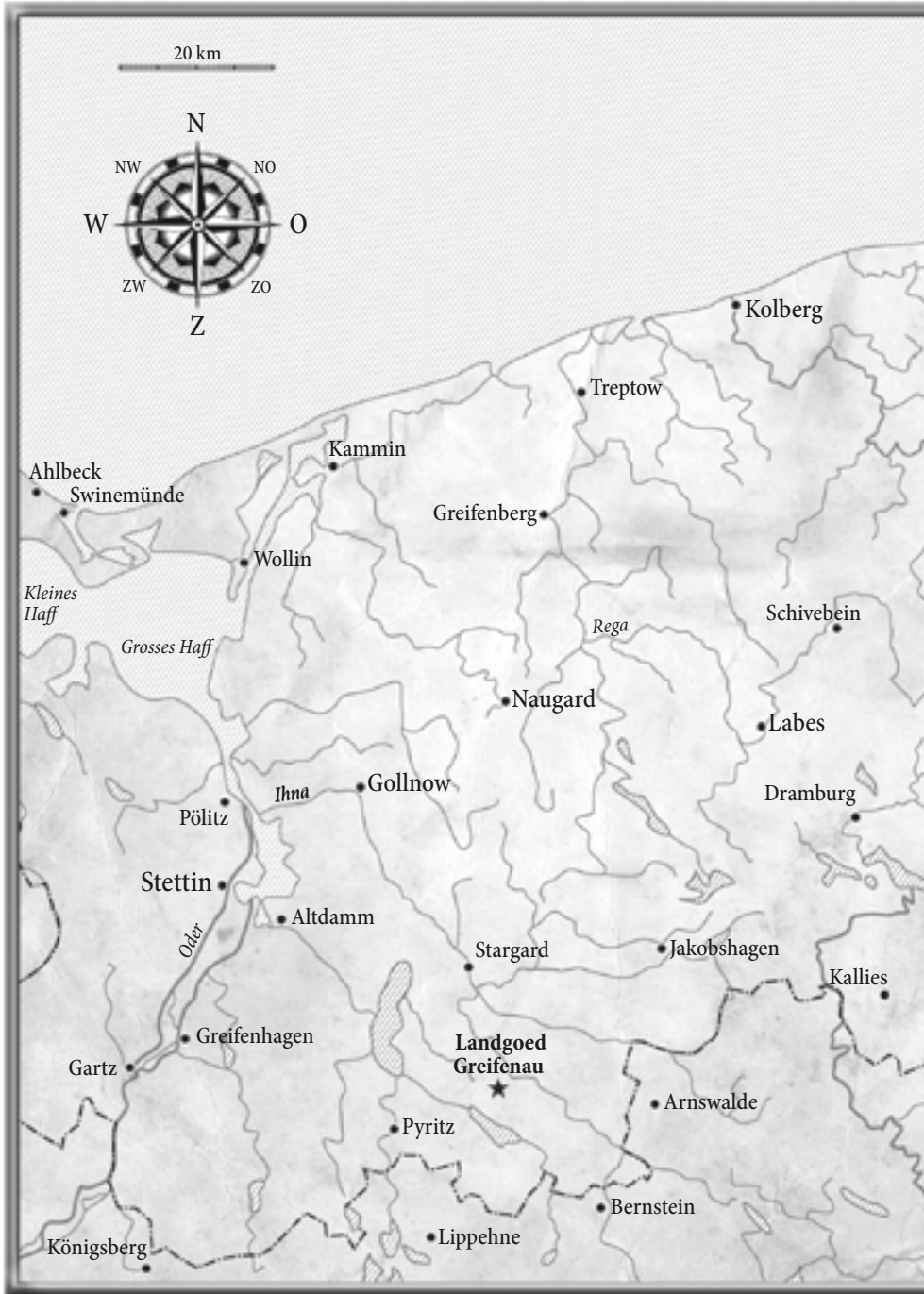
ISBN 978 90 468 3056 7

www.oceanboeken.nl

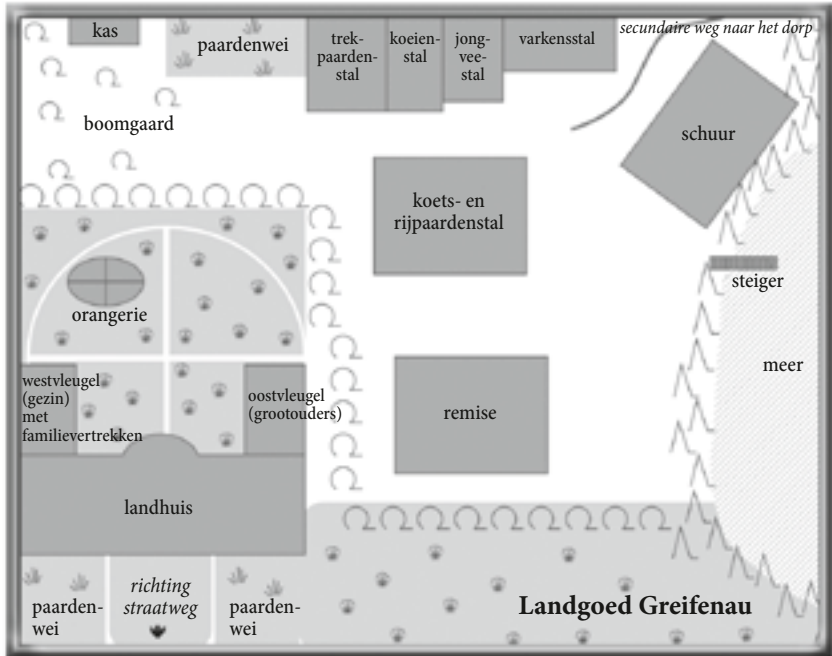

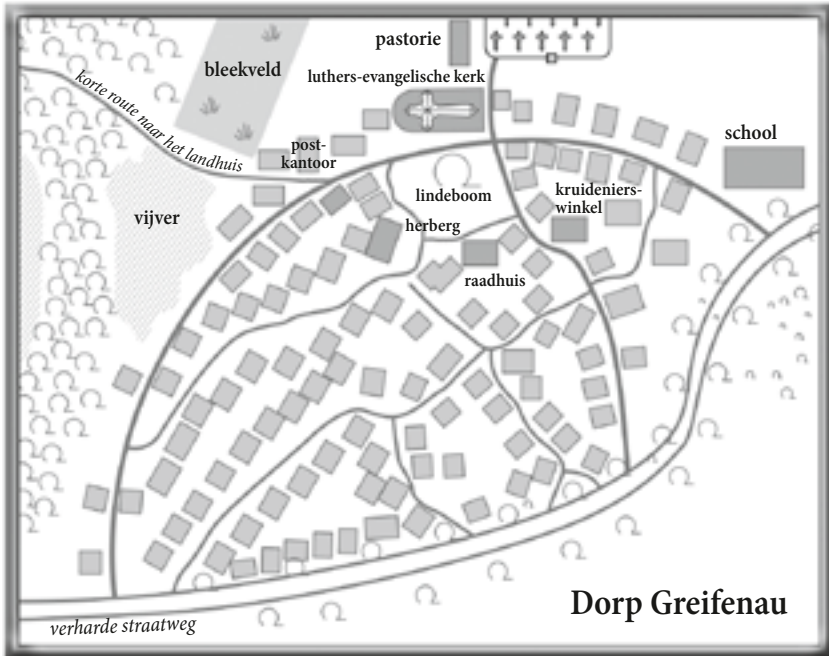
Voor Minne

Je was een fantastische verhalenverteller.
Ik weet dan ook zeker dat je dit verhaal geweldig had gevonden.

Lijst van personages

Familie

Donatus von Auwitz-Aarhayn – de oude landheer
Adolphis von Auwitz-Aarhayn – nieuwe landheer van Landgoed Greifenau
Feodora von Auwitz-Aarhayn, geboren Gregorius – echtgenote van Adolphis
Konstantin – oudste zoon
Anastasia – oudste dochter, na haar huwelijk: gravin von Sawatzki
Nikolaus – middelste zoon
Alexander – jongste zoon
Katharina – jongste dochter

Bedienden

Albert Sonntag – nieuwe koetsier
Karl Matthis – huisleraar
Theodor Caspers – butler en hoofd van het huispersoneel
Ottilie Schott – huishoudster en kamenier
Irmgard Hindemith – kokkin
Bertha Polzin – keukenmeisje
Wiebke Plümecke – kamermeisje
Clara Fiedel – kamermeisje
Hedwig Hauser – dienstmeisje
Kilian Hübner – huisknecht
Johann Waldner – stalmeester/hoofdknecht
Eugen Lignau – stalknecht
Tomasz Ceynow – Poolse bestuurder landbouwmachines

Overige personages

Egidius Wittekind – evangelisch-lutherse dominee

Paula Ackermann – nicht van Egidius Wittekind

Rebecca Kurscheidt – lerares dorpsschool

Julius Urban – zoon rijke industrieel

Ludwig von Preussen – neef van keizer Wilhelm

Raimund Thalmann – rentmeester van het landgoed

Annabella Kassini – maitresse

Hektor Schlawes – voormalige koetsier

Tobias Güstrow – oudste zoon van een pachter

1

29 mei 1913 – Greifenau, Achter-Pommeren, landgoed van de grafelijke familie von Auwitz-Aarhayn

Al die oude tradities deden hem nog een keer de das om! Die oude stijfkop bekeek het maar! Er móésten vernieuwingen worden doorgevoerd, anders misten ze de aansluiting. Konstantin wist wel dat discussies met zijn grootvader nu en de komende jaren onvermijdelijk waren, maar hij had toch zeker de beste argumenten? Toen hij zich dat realiseerde lachte hij triomfantelijk. Zelfs als hij zijn grootvader niet kon overtuigen doordat deze elke discussie in de kiem smoorde, zou hij vroeg of laat toch winnen, alleen al doordat de tijd in zijn voordeel werkte.

De koetsen, die vanbuiten zo luxe en comfortabel leken, hobbelden over de verharde oprijlaan. De knotwilgen bogen alsof ze hen begroetten. Het landhuis op de glooiende heuvel had aan weerszijden traptorens die rijkelijk van reliëfs waren voorzien, en de voorgevel was versierd met fleurons en parels. Het was bijna een kasteel.

Ze waren thuis.

Caspers, de butler en de baas van het huispersoneel, keek altijd streng en glimlachte nooit, maar nu keek hij zelfs grimmig. Dat voorspelde niets goeds. De man beende zo snel naar de koetsen toe dat de jaspanden van zijn livrei achter hem aan wapperden. Door de regen viel zijn zwarte haar over zijn voorhoofd. Nadat hij even met een sombere blik naar binnen had gekeken, liep hij meteen door naar de tweede koets waar Katharina en haar ouders in zaten. De butler rukte de deur open, iets dat zo ongehoord en zo ongebruikelijk was dat Alexander, Konstantins jongste broer, spottend zijn wenkbrauwen optrok. Zelfs de huishoudster, Mamsell Schott, leek stomverbaasd.

Toen pas stopte de koets voor het bordes. Stonden de andere bedienden misschien in de vestibule op hen te wachten? De familie kwam immers thuis na een verblijf van drie weken in de hoofdstad en dan werden ze normaal opgewacht door het complete huispersoneel.

Konstantin werd ongerust en perste zich door de smalle deuropening naar buiten. Hij hoorde Caspers, die opgewonden naast de andere koets stond, met schrille stem zeggen: ‘... al onderweg om dokter Reichenbach te halen.’

Konstantins vader, graaf Adolphis von Auwitz-Aarhayn, stapte uit. ‘Konstantin, en jij ook Alexander, we moeten...’ Hij zweeg en keek verbaasd van zijn zonen naar de verlaten bordestrap en terug, en zijn rood aangelopen gezicht werd nat van de regen.

Caspers zei snel: ‘De hooiwagen wordt al klaargemaakt en Eugen kan elk moment terug zijn.’

‘Jullie grootvader heeft... een ongeluk gehad. We rijden er meteen naartoe.’

Precies op dat moment verscheen het span paarden op de weg naar het voorplein.

‘Maar Adolphis, je stapt toch zeker niet met je dure kleren in die wagen!’ zei gravin Feodora von Auwitz-Aarhayn boos, maar ze zweeg toen ze de blik van haar man zag.

Konstantins vader zei tegen de stalmeester: ‘Waldner, laad de koffers uit. We gaan er met een koets en de hooiwagen naartoe.’ Daarna zei hij tegen Mamsell Schott, die samen met Konstantin en Alexander in de koets had gezeten: ‘Haal snel een paar dekens op. We moeten mijn vader waarschijnlijk vervoeren.’

Adolphis pakte Konstantin bij de schouders en zei: ‘Hij was bij Dunkelhain bezig met het transporteren van gekapte boomstammen.’ Zijn stem brak. ‘Een verrotte boom...’

‘In dit weer?’ vroeg Konstantin. Het had de hele dag geregend, zodat het nu natuurlijk ontzettend modderig was in het bos. Toch was dit echt weer iets voor zijn opa: koppig en boven alles en iedereen verheven, zelfs boven het weer. Die man trok zich van niets en niemand iets aan, en al helemaal niet van een beetje regen.

De nieuwe koetsier Albert Sonntag en stalmeester Johann Waldner haalden snel de koffers van de bagagedrager en zetten ze op het grind. Wiebke, een van de kamermeisjes, kwam gehaast met een stapel dekens naar buiten. Mamsell Schott en twee andere vrouwelijke bedienden volgden haar en brachten de bagage naar binnen.

Adolphis veegde de regendruppels van zijn voorhoofd, of was het angstzweet? Hij zei: ‘Kilian is naar dokter Reichenbach in het dorp.’

‘Hoe erg is het?’ vroeg Konstantin schor.

‘We moeten opschieten.’ Zijn vader wilde al instappen, maar zei eerst: ‘Sonntag, u rijdt met ons mee. Eugen, jij komt met de wagen achter ons aan. Waldner, u rijdt Kilian tegemoet. Breng de dokter niet eerst hier-naartoe, maar meteen naar de plaats van het ongeluk. Onmiddellijk!’

Konstantin stapte samen met zijn vader Adolphis en zijn broer Alexander in de koets, waarna ze achter de hooiwagen aan reden.

Bij de bosrand stapten ze uit. De laatste meters moesten ze zich een weg door het kreupelhout banen, over vermolmde stammen, afgebroken takken en een dikke laag varenblad. Konstantin snoof de geur op van de vruchtbare vochtige aarde die door het verrottingsproces de ideale voedingsbodem werd voor de volgende generaties. Dit was de geur van zijn geboortegrond.

Donatus von Auwitz-Aarhayn lag moeizaam ademend op het natte, modderige bladerdek. Adolphis knielde naast zijn vader, die nog maar een schaduw van zichzelf leek: hij was bleek, zijn huid zat onder de schrammen en zijn grijze haar plakte aan zijn schedel. Hij bewoog onrustig en leek in paniek.

Konstantin wendde zijn blik af, omdat hij bijna het gevoel had dat zijn gedachten waarmee hij niets slechts had bedoeld iets afschuwelijks hadden veroorzaakt. Dát had hij niet gewild! Hij kreeg een kleur van schaamte.

De oude landheer was een forse man, een indrukwekkende, gespierde landedelman van het kaliber van een Bismarck, met een dikke snor en wallen onder zijn groenachtig blauwe ogen. De ouderdom had hem niet milder gemaakt. Zijn regenmantel lag half onder hem, en zijn zwarte vilthoed lag een paar meter verderop naast de dikke boomstronk die dwars over zijn bovenlichaam lag. De oude man maakte wel vaker een ronde om het bomenbestand te inspecteren; dat was een van zijn grillen.

Zijn twee Duitse doggen, die aan een boom waren vastgebonden, jankten nerveus omdat hun baasje gewond op de grond lag. Hun gekwelde gejank klonk onheilspellend.

Twee bosarbeiders stonden er schuld bewust en bang bij. ‘Die boom viel zomaar om.’

‘Hij is half verrot, dat kan iedereen zien,’ zei de andere man. ‘We waren al op de terugweg en brachten net de laatste stam naar de stapel.’ Als om dat te bewijzen wees hij naar het indrukwekkende werkpaard dat een paar meter verderop op het bospad stond, met een gevelde dennenboom aan de sleepketting.

Konstantin zag dat zijn vader indringend tegen zijn gewonde grootvader praatte. Daarna snauwde hij: ‘Bevestig de ketting aan die boomstam!’

Dat hadden ze allang kunnen doen. Nu was er waardevolle tijd verloren gegaan.

Een van de bosarbeiders, een forse gedrongen man met rode wangen, liep naar hem toe. ‘Meneer, wij wilden dat eerst ook doen, maar we waren bang...’ Hij vertrok zijn gezicht en knikte toen naar de kroon van de boom.

Konstantin keek ernaar. Dat zijn grootvader niet helemaal was geplet, kwam doordat de kroon van de vermolmde eik op een paar rotsblokken was gevallen.

Sonntag, de nieuwe koetsier, bekeek de andere kant van de gebroken stam, waar de gevelde reus was gescheurd en versplinterd. Hij vroeg: ‘Heeft het hier de afgelopen dagen gestormd?’

‘Niet zo erg als in het begin van de maand.’

In sommige delen van Europa was de winter in de eerste dagen van mei opnieuw ingevallen. Hier in het noorden, vlak bij de Oostzee, was het echt heel erg geweest: de regio was geteisterd door vorst, sneeuw en zware stormen. Akkers waren volkomen vernield en op vele zou pas later geoogst kunnen worden.

Sonntag keek zoekend om zich heen. ‘We kunnen deze stam niet opzijshuiven. Daardoor zou uw grootvader... Dat zou niet goed zijn. We moeten een hefboom hebben, dan kunnen we de stam met een paar man optillen, terwijl twee anderen de graaf wegtrekken.’

Konstantin knikte. Sonntag was niet alleen heel groot, maar ook vindingrijk. ‘Ja, een hefboom! Papa, hoe gaat het met hem?’

Konstantins vader keek hem met vochtige ogen aan, liet de hand van de oude man met tegenzin los en stond op. Hij fluisterde: ‘Het ziet er niet goed uit. Ik ben bang dat een rib de long heeft doorboord.’

‘Kan hij praten?’

Adolphis snoof. ‘Hij vloekte.’

Sonntag maakte het touw van het tuig van het enorme paard los en wees naar een plek vlak bij hen.

Konstantin begreep meteen wat Sonntag van plan was. ‘Papa, wij til-
len de boom op en dan moeten jij en Alex grootvader wegtrekken.’

De bosarbeiders kreunden terwijl ze het pas gekapte hout in positie
sleepten en dat naast de graaf onder het verrotte hout door schoven.
Eugen Lignau, de stalknecht die tot nu toe alleen met een angstige blik
had staan kijken, hielp Sonntag mee tot de dunnere stam in de juiste
positie lag.

‘Het moet snel gebeuren,’ zei Konstantin.

‘Alexander, jij pakt zijn linkerschouder en ik zijn rechter,’ zei zijn va-
der.

Konstantin ging tussen de bosarbeiders en de koetsier in staan.
Sonntag hield het ene uiteinde van de stam vast. Eugen stond aan de
andere kant en drukte de stam met zijn lichaam in de grond, zodat die
niet weg kon glijden.

‘Ik tel tot drie!’ riep Konstantin.

De hefboom werkte. Hout schuurde over hout. De mannen kreunden.
De reusachtige stam kwam in beweging en het lichaam kwam vrij. De
mannen trokken de stam vloekend en met ingehouden kreten van pijn
weg, lieten de stam vallen en sprongen opzij.

Nu pas knielde Konstantin naast zijn grootvader. Zijn opa’s ogen schit-
terden, zijn oogwit was rood door gebarsten adertjes, er zat bloed in zijn
mondhoeken en hij haalde fluitend adem, terwijl zijn borstkas vlak bleef.
Konstantin vond het verschrikkelijk hem zo te zien. Zijn geliefde en
gevreesde grootvader! Hij kende geen leven zonder hem en hij leed net
als iedereen onder het heerszuchtige karakter van zijn grootvader. Ze
hadden de afgelopen jaren heel wat verbale gevechten gevoerd. Dat had
Konstantin veel geleerd. Hij wist nu wat hij wel en niet van het leven kon
verwachten. Helemaal bovenaan stond dat hij niet zo wilde worden als
zijn grootvader. Dat betekende echter niet dat hij hem kon missen. Niet
nu al. Niet zo onverwacht. Er ging een stekende pijnscheut door hem
heen en eindelijk liet hij die ene gedachte toe die hij de afgelopen minu-
ten had verdrongen: Stel dat grootvader stierf? Met zijn duimen streek
hij met een liefdevol gebaar het bloed van grootvaders lippen.

Donatus was nog maar drieënzeventig. Er was geen enkele reden
waarom de oude graaf eerder zou sterven dan de ijzersterke kanselier

die hij zo vereerde. Hij zou minstens tachtig moeten worden. Donatus was absoluut niet van plan geweest om de verantwoordelijkheid al over te dragen aan zijn zoon, nog lang niet. Drieënzeventig was geen leeftijd voor iemand van het geslacht von Auwitz-Aarhayn zu Greifenau om al te sterven.

Hoeveel discussies had Konstantin de afgelopen jaren met hem gevoerd? Over technische alternatieven en over veranderingen die tot doel hadden efficiënter en winstgevender te werken? Maar hij ving elke keer bot bij zijn grootvader, terwijl zijn vader de kamer meestal verliet alsof het hem niets aanging. Pure desinteresse! Of was het uit frustratie dat zijn vader, Konstantins grootvader, zijn op een na oudste zoon nooit aandacht had gegeven? Nadat papa's oudere broer jaren geleden alweer aan difterie was gestorven, had Donatus zijn jongere zoon Adolphis wel verantwoordelijkheden móeten geven, maar deze was toen al gewend geraakt aan zijn nutteloze en vrije leventje en wilde die levensstijl niet meer opgeven.

Konstantins jongste broer Alexander kwam eraan met een deken en legde die naast grootvader op de grond. Konstantin knikte instemmend, maar vader twijfelde en zei: 'Hij heeft te veel pijn. We mogen hem niet verplaatsen.'

'We zullen wel moeten,' zei Konstantin met enige nadruk. 'We moeten hem op de wagen leggen.' Vanuit zijn ooghoeken zag hij dat Eugen, de stalknecht, de andere dekens al op de laadklep uitspreidde.

Alsof zijn vader alleen dat idee al te veel vond, sloeg hij zijn blik neer. 'Wees om godswil voorzichtig!'

Met z'n zessen schoven ze de deken onder de gewonde man, droegen hem daarna voorzichtig naar de hooiwagen en tilden hem erin.

De oude man kreunde onophoudelijk.

Konstantin sprong op de laadvloer, hurkte naast hem en pakte zijn gerimpelde hand vol ouderdomsvlekken. De hand was ijskoud en stijf. Het was een vreemde ervaring om deze man, die hem zo vertrouwd was, aan te raken, want het enige fysieke contact tussen hem en zijn grootvader was altijd beperkt gebleven tot een schouderklopje of een oorvijs.

Grootvader bleef kreunen terwijl de hooiwagen langzaam over de bosbodem hobbelde.

Bij de bosrand zagen ze dat er een andere koets aankwam. Op de bok zat Kilian, de huisknecht, die de paarden behendig mende.

Dokter Reichenbach kлом meteen in de wagen, verspilde geen tijd aan een beleefde begroeting, onderzocht de oude graaf meteen en begon met zijn bovenlichaam. Uit de geluiden die grootvader maakte bleek duidelijk hoe het met hem ging. Het gezicht van de dokter betrok. Hij keek zwijgend op, leek niet te weten hoe hij het ergste moest verwoorden en schudde uiteindelijk bijna onzichtbaar zijn hoofd.

Vader begreep het en zei: ‘We brengen hem naar huis.’

29 mei 1913

Katharina vond haar opa heel aardig, maar was ook weleens bang voor hem. Hij kon brullen als een gewonde stier als hem iets niet beviel. Ze had vaak meegemaakt dat hij een pachter zo verschrikkelijk uitschold dat de man als een geslagen hond afdroop. Ze had haar grootvader regelmatig met een verlangende klank in zijn stem horen vertellen dat zijn eigen vader de boeren er met een zweep van langs had gegeven. Iedereen was bang voor hem. Ook Konstantin en Nikolaus, haar oudere broers, verdienden volgens opa heel vaak een standje, net als haar ouders trouwens. Gelukkig gedroeg opa zich niet zo heerszuchtig tegen haar en Alexander, zijn twee jongste kleinkinderen.

Nu maakte ze zich grote zorgen, want papa was zojuist lijkbleek geworden en mama had haar hand voor de mond geslagen. Haar moeder maakte dat theatrale gebaar wel vaker, maar deze keer leek het alsof ze echt ongerust was.

Opa was niet mee geweest naar Berlijn. Hij had er een hekel aan om zijn landgoed te verlaten. Daarom droeg hij alleen taken waarvoor gereisd moest worden aan papa over, en liet hij zakenpartners bij voorkeur naar het landgoed komen. Elke dag waarop hij niet op zijn eigen grond kon rondlopen was een verloren dag, vond hij. Dit was de beste plek op de hele wereld, en voor hem de enige plek.

Maar voor Katharina hadden de drie weken in Berlijn haar de ogen juist geopend, alsof een ijskoud bad het laatste restje van haar jeugd had weggespoeld en haar in een nieuw leven had gedompeld. Ze was alert en opgewonden, zag alles met een frisse blik en wilde de wereld tegemoet rennen en met elke ademteug in zich opnemen. Daarvoor had ze blijkbaar geslapen als Doornroosje, maar nu was ze dus klaarwakker.

Toen was de dag van vertrek gekomen. Met elke kilometer die ze af-

legde op weg terug naar huis beseft ze hoezeer haar oude leven haar had ingekapseld en haar vaste regels had opgelegd. Straks werd ze weer opgesloten en zou ze verborgen achter muren de verveling en starheid inademen. Hoe kón ze terugkeren naar dat eentonige leven? Naar een leven waarin af en toe een abrupte weersverandering de enig mogelijke afwisseling was die ze meemaakte?

Ze had natuurlijk helemaal niet verlangd naar de nare spanning bij hun thuiskomst. Verbaasd merkte ze dat het prettige vooruitzicht op afwisseling plaatsmaakte voor angst voor een drastische verandering.

Katharina liep de trap op en bleef op de balustrade van de grote wenteltrap staan. Huisleraar Matthis had zich beneden in de vestibule opgesteld en keek, met zijn duimen achter zijn bretels gehaakt, naar de bedienden. Hij stond met zijn dikke buik vooruitgestoken in de weg en wipte op zijn voeten heen en weer. Toen Bertha, het keukenmeisje, met twee grote koffers onder de armen binnenkwam, zei Matthis tegen haar: 'Sneller, sneller. Wat moet de familie wel denken? Jullie zijn nog steeds niet klaar! Je lijkt wel een slak.'

Katharina kon vanaf haar hoge positie zijn steeds dunner wordende kastanjebruine haar goed zien. 'Hoelang moet ik hem nog verdragen?' fluisterde ze en ze schudde haar hoofd alsof ze hem daardoor kon laten verdwijnen.

Beneden liep de kleine en tengere Wiebke, een van de kamermeisjes, met een enorme koffer op haar gebogen rug moeizaam om Matthis heen. Eigenlijk was het Kilians taak om de koffers te dragen, maar nu had de huisknecht belangrijker taken toegewezen gekregen.

'Doe maar niet alsof je moe bent, hoor. Dat helpt je niet.' Matthis vond het heerlijk om anderen bevelen te geven, of de les te lezen, of hun woordkeus te verbeteren.

'Ik denk, meneer de huisleraar, dat wanneer iemand tegen de bedienden zegt dat ze sneller moeten werken, ik dat ben,' zei Caspers met zijn krassende stem.

Katharina stapte snel achteruit om minder op te vallen. Als de mannen haar niet zagen, kon ze misschien genieten van hun hanengevecht.

'Ja, maar meneer en mevrouw... Het personeel moet snel werken. Juist nu er een ongeluk is gebeurd.'

'Ik zou het bijzonder op prijs stellen wanneer u vanaf nu de leiding van het personeel aan mij overlaat.'